
Högskoleverkets yttrande över resursutredningens betänkande i korthet

* Åtgärder för att stimulera ökad privat finansiering

Högskoleverket tillstyrker förslaget att fysisk person som lämnar ekonomiskt bidrag för forskning till godkända lärosäten och organisationer enligt fastställd lista bör få dra av en andel av beloppet från sin beskattningsbara inkomst.

Högskoleverket instämmer i bedömningen att resurser bör tillskjutas till en matchningsfond som ska bidra till full kostnadstäckning för lärosätena när de får externa medel från icke-statliga finansiärer. Högskoleverket anser dock att de resurser som skulle finansiera fonden inte får konkurrera ut andra angelägna ändamål.

* Vetenskapsområde avskaffas

Högskoleverket tillstyrker förslaget att högskolelagen ändras så att vetenskapsområde avskaffas. Verket tillstyrker också att högskolor även fortsättningsvis ska kunna få tillstånd att utfärda examina på forskarnivå under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda.

Högskoleverket tillstyrker förslaget att rätten att utfärda masterexamen lämnas till högskolor *i de ämnen* inom vilka de får utfärda examina på forskarnivå. Högskoleverket vill dock peka på behovet av att ringa in begreppet *ämne*, alternativt byta ut det till exempelvis *ämneshområde* för att inte skapa allt för smala examensrätter.

Högskoleverket avstyrker förslaget att huvudhandledare för en doktorand måste vara anställda vid samma lärosäte som det där doktoranden är antagen.

* Tillstånd och kriterier för att utfärda examina

Högskoleverket tillstyrker förslagen att högskolelagen ändras så att Högskoleverket får befogenhet att besluta om vid vilka högskolor som examina på forskarnivå får avläggas och befogenhet att återkalla examenstillstånd för utbildning på forskarnivå.

Högskoleverket tillstyrker förslaget att införa konstnärliga examina på forskarnivå, men vill påpeka att en samsyn behöver utvecklas om vad som ska känneteckna konstnärlig forskning Dessutom bör kvalitetskriterier för konstnärlig forskarutbildning utvecklas.

* Forskningsprofiler vid högskolor

Högskoleverket tillstyrker förslaget att, givet att Högskoleverket har beviljat examensrätt för utbildning på forskarnivå i ett ämne, en högskola ska kunna ansöka om att bli utvärderad för en forskningsprofil och att profilen ska rankas för resurser. Högskoleverket anser dock att kriterierna för en forskningsprofil måste tolkas och utarbetas efter hand.

* Konstnärlig forskning

Högskoleverket instämmer med utredningens bedömning att en gemensam, mångkonstnärlig och internationellt orienterad forskarskola bör inrättas.

* Högskolelandskapet

Högskoleverket tillstyrker inrättandet av en strukturfond av de skäl som utredningen framför, nämligen för att stödja samarbete, profilering och koncentration i det svenska utbildnings- och forskningssystemet. Enligt Högskoleverkets mening bör en strukturfond också kunna få andra uppgifter, nämligen att erbjuda en finansieringsmöjlighet för delar av samverkansuppgiften, exempelvis uppbyggnad av stödstrukturer för samverkan. Vid fördelning av medel ur strukturfonden måste ansökningar bedömas och underlag tas fram inför regeringens beslut. Högskoleverket kan åta sig att, tillsammans med bedömningspaneler, ta fram sådana underlag.

Högskoleverket avstyrker förslaget att verket skulle få rätt att besluta om universitetsstatus och anser istället att det är dags att se över universitetsbegreppet. Sverige har ett enhetligt högskolesystem och lärosätena styrs av ett samlat regelverk. Ändå är lärosätena uppdelade i universitet respektive högskolor. Om man inte känner till

systemet kan de olika benämningarna ge fel signaler, särskilt i internationella sammanhang. Indelningen inverkar hämmande för högskolorna i den internationella konkurrensen. Sverige behöver en universitetsstruktur som står sig väl i Europa och i förlängningen också globalt. Ett sätt att ge svenska lärosäten bättre möjligheter på den globala arenan är att tillåta alla lärosäten att använda beteckningen universitet. Det skulle bättre beskriva det svenska enhetliga systemet.

* **Universitetsledningarnas och fakultetsnämndernas ansvar**

Verket instämmer i resonemanget att styrelserna bör ha handlingsutrymme för interna omprioriteringar och strategiska satsningar. Men enligt verkets uppfattning har styrelserna redan idag detta handlingsutrymme och några förändringar av fakultetsnämndernas roll behöver därför inte genomföras.

* **En ny anslags- och resurstilldelningsmodell för utbildning**

Högskoleverket avstyrker att ersättning för helårsprestationer avskaffas. Till skillnad från utredningen anser verket att det behövs incitament för att stimulera till prestation och genomströmning. Därför bör ersättning för helårsprestationer fortfarande förekomma men som en lägre andel av per capitaersättningen än i dagens system.

* **Grundersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå**

Högskoleverket tillstyrker en modell med grundersättning för samtliga studenter samt tilläggsersättningar. Verket tillstyrker förslaget att grundersättningen ska vara 50 000 kronor per helårsstudent (summan av ersättningen för helårsstudent och helårsprestation).

Högskoleverket tillstyrker en ytterligare höjning av per capitaersättningen för forskningsanknytning men höjningen måste finansieras av tillkommande medel. Verket understryker att forskningsanknuten utbildning är ett krav, och att kostnaden ökar med ökat antal studenter.

* **Tilläggsersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå**

Högskoleverket tillstyrker förslaget om ett system med en grundersättning och tilläggsersättningar som är kopplade till undervisningsmetod och inte knutna till

utbildningens ämne. Det underlättar för lärosätena att prioritera satsningar på exempelvis små språk och utveckling av distansutbildning. Det är värdefullt att det föreslagna resurstilldelningssystemet ger möjlighet till en högre tilldelning för kurser på avancerad nivå. Högskoleverket välkomnar också att skillnaden mellan den lägst betalda ersättningen och följande nivåer minskar.

* Per capitaersättning för helårskandidater

Högskoleverket avstyrker men föreslår en alternativ modell. Enligt Högskoleverkets mening är det viktigt att kostnaden för utbildning på forskarnivå synliggörs. Det är emellertid oklart hur stor del av den totala kostnaden för utbildning på forskarnivå som finansieras av direkta statsanslag respektive av medel från externa finansiärer och verket kan inte se varför den föreslagna överföringen ska ske.

Högskoleverkets alternativa modell

Högskoleverket föreslår ett alternativ till utredningens förslag. Utgångspunkten är att utbildning på forskarnivå är både utbildning och forskning och att externa finansiärer står för en del av finansieringen. Verket föreslår att man för över medel från forskningsramen till utbildningsramen för finansiering av ”utbildningsdelen” för samtliga doktorander och att ”forskningsdelen” av doktorandernas verksamhet förutsätts finansieras inom dels forskningsramen, dels av externa medel.

* Resurs för forskningsanknytning

Högskoleverket avstyrker förslaget att forskningsanknytning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå finansieras genom överföring av medel från lärosätenas forskningsram. Högskoleverket avstyrker därför den delen av förslaget. Högskolor som inte har examensrätt och tillhörande resurser bör ges möjlighet att utveckla sin forskning, inte enbart ha medel för forskningsanknytning. Resursen för forskningsanknytning måste därför finansieras av tillkommande medel, utöver höjningen av grundersättningen till 50 000 kronor.

* Lärosätesresurs för konstnärliga utbildningar

Högskoleverket tillstyrker förslaget om lärosätesresurs för vissa lärosäten med konstnärlig utbildning.

* Kvalitetsrelaterad tilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag om en kvalitetsrelaterad tilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, men förordar en annan utvärderingsmodell (se bilagan till yttrandet). Högskoleverket vill understryka att en höjning av per capitaersättningen är en förutsättning för införandet av kvalitetsrelaterad tilldelning för utbildning. Enligt verket bör kvalitetsgranskningarna ske i form av utbildningsutvärderingar i stället för lärosätesgranskningar.

* Tilldelning av resurser för forskning

Högskoleverket tillstyrker utredningens modell med utvärderingar och indikatorer som modell till underlag för universitetens anslagsmedel till forskning. Men verket anser att visst utvecklingsarbete kan behövas i dialog med sektorn innan modellen är helt klar.

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag att antalet disputerade bland undervisande och forskande personal samt antalet kvinnliga professorer ska utgöra indikatorer för omfördelningen av 5 procent vardera av de konkurrensutsatta forskningsmedlen.

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag att de totala externa medlen ska utgöra en av indikatorerna och omfördela 20 procent av de konkurrensutsatta forskningsmedlen, men anser att medel som fördelas efter vetenskaplig prövning bör väga högre än övriga externa medel. Enligt verkets mening skulle forskningsbidrag från följande finansiärer kunna anses vara vetenskapligt prövade: Vetenskapsrådet, FAS, Formas, Vinnova, Riksbankens jubileumsfond, Cancerfonden, Wallenbergstiftelserna, EU:s ramprogram, inklusive European Research Council samt de offentliga forskningsstiftelserna.

Högskoleverket avstyrker förslaget att statliga anslagsmedel för forskning vid högskolor ska avgränsas till resurser forskningsprofiler. Resurser för forskningsprofiler ska emellertid vara en möjlighet till ökade resurser för högskolor som beviljats examensrätt på forskarnivå. Precis som övriga forskningsresurser ska erhållna resurser för forskningsprofiler konkurrensutsättas.

Högskoleverket tillstyrker förslaget att beloppet per forskningsprofil, 25 miljoner kronor. Den del av resurserna som ska föras till utbildningsramen bör dock vara relaterad till antalet doktorander och beräknas med 200 000 kronor per helårskandidat.

* Ett anslag för utbildning och forskning

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag att varje lärosäte tilldelas ett anslag som består av resurser för såväl utbildning som forskning, där det tydligt framgår hur stora resurser som beräknats för vardera.

* Långsiktiga planeringsförutsättningar och fyraåriga planeringsperioder

Högskoleverket tillstyrker förslaget att fyraåriga planeringsperioder införs.

* Övergången till det nya systemet och beräkningar av anslagen

Högskoleverket avstyrker förslaget om att från samtliga lärosätens anslag för forskning och forskarutbildning respektive anslagsposter för forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete överföra resurser för forskningsanknytning till utbildningsdelen av det nya anslaget motsvarande 5 500 kronor per helårsstudent.

Högskoleverket avstyrker utredningens förslag att 35 procent av nuvarande anslag för forskning och forskarutbildning överförs till utbildningsdelen av det nya anslaget, för att avse forskarutbildning. Högskoleverket föreslår istället ett alternativt system där resurserna överförs.

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag att anslagsmedel för utbildning består av en utbildningsram, för vissa lärosäten en lärosätesresurs för konstnärliga utbildningar samt i förekommande fall medel för särskilda uppdrag.

Högskoleverket tillstyrker utredningens förslag att hälften av utbildningsramen utgör en bas och hälften en resultatbaserad del.

Högskoleverket tillstyrker förslaget att av forskningsramen för ett universitet utgör hälften en bas och hälften en konkurrensutsatt del. Resultatet av indikatorer och kvalitetsbedömningar av forskningen under en fyraårsperiod påverkar den konkurrensutsatta delen av forskningsramen nästkommande fyraårsperiod. Basen inom forskningsramen påverkas med ytterligare fyra års fördröjning av dessa resultat. Den konkurrensutsatta delen av forskningsramen utgör den första fyraårsperioden endast en fjärdedel eftersom resultat av kvalitetsbedömningar inte föreligger när modellen införs.

Högskoleverket avstyrker dock att de anslagsmedel som återstår vid högskolor, efter omföringar, får behållas under den första fyraårsperioden. De medel som inte eventuellt omvandlas till anslagsmedel för en forskningsprofil inför den andra fyraårsperioden dras in.

Högskoleverket avstyrker förslaget att ett intermediärt organ i form av en nämnd fattar beslut om underlag till regeringens förslag till riksdagen om anslag till utbildning och forskning. Någon ny nämnd behöver inte inrättas. De underlag som regeringen behöver för sitt förslag till riksdagen kan Högskoleverket ansvara för att ta fram. Högskoleverket producerar redan idag omfattande kvantitativa och kvalitativa data om högskolan som kan sammanställas enligt regeringens önskemål. Verket skulle också kunna ansvara för de övriga funktioner som den tänkta intermediären skulle fylla. Detta skulle dock kräva motsvarande utbildningsdel för samtliga doktorander.

Högskoleverket är också beredd att på sig uppgiften att utvärdera och bedöma forskning. Förutom de uppenbara organisatoriska och ekonomiska vinsterna med ett sådant system, skulle även kvaliteten i granskningarna öka genom en samlad bedömning av utbildning och forskning. Om det blir aktuellt med uppgifter som också rör forskning är verket berett att utveckla strategier och metoder för detta ändamål.

Se yttrander med bilaga för mer detaljerade uppgifter om Högskoleverkets kommentarer till resursutredningens förslag.

